

UCHWAŁA NR XXVI/139/12
RADY POWIATU GRAJEWSKIEGO
z dnia 25 września 2012 roku

w sprawie przyjęcia „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2020”.

Na podstawie art. 12 pkt 4 i 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji „*Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2020*” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grajewskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Powiatu Grajewskiego

Stanisław Kossakowski

UZASADNIENIE

Do zadań własnych powiatu określonych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie należy opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Głównym celem programu jest pobudzenie aktywności instytucji i służb do zmniejszenia skali przemocy i towarzyszących jej zjawisk patologicznych oraz zwiększenie poziomu świadczeń i wrażliwości społecznej na występowanie problemu przemocy w rodzinach naszego powiatu. Cele szczegółowe, bezpośrednio zakładane w programie, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

Program stanowi strategię postępowania wobec problemu przemocy w rodzinie, zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i edukowanie osób stosujących przemoc oraz korygowanie agresywnych postaw i zachowań wśród dorosłych oraz młodzieży i dzieci.

Na jednostkach samorządu terytorialnego stoi obowiązek roztaczania opieki nad osobami, które w swoim życiu doświadczyły przemocy ze strony najbliższych członków rodziny, a zwłaszcza nad osobami małoletnimi, słabszymi czy niepełnosprawnymi. Skuteczna ochrona osób krzywdzonych stanowi podwaliny niniejszego programu. Natomiast ścisła współpraca pomiędzy jednostkami organizacyjnymi zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy domowej oraz jasno określone cele i zadania do realizacji umożliwią podejmowanie szybszych i skuteczniejszych działań.

Załącznik do Uchwały Nr XXVI/139/12
Rady Powiatu Grajewskiego
z dnia 25 września 2012r.

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
NA LATA 2012-2020**

Grajewo 2012 rok

***Przemoc w rodzinie jest PRZESTĘPSTWEM ściganym przez prawo i podlega karze.
Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie.
Nic nie usprawiedliwia agresywnego zachowania sprawcy.
Przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych – bez względu na sytuację
materialną czy poziom wykształcenia.
Przemoc w rodzinie NIGDY nie bywa jednorazowym incydem – dopóki nie powiesz STOP
przemoc będzie się powtarzać.***

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2020 jest efektem realizacji ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którą do zadań własnych powiatu należy opracowanie programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie i przeciwdziałaniu przemocy. Ustawa ma na celu zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowanie i wspieranie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Celem programu, do osiągnięcia którego ma przyczynić się realizacja zadań i działań zaplanowanych w programie, jest **pobudzenie aktywności instytucji i służb do zmniejszenia skali przemocy** i towarzyszących jej zjawisk patologicznych oraz zwiększenie poziomu świadczeń i wrażliwości społecznej na występowanie tego problemu w rodzinach naszego powiatu. Cele szczegółowe, bezpośrednio zakładane w programie, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

Program został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie i był konsultowany z przedstawicielami kluczowych instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej. Stanowi on strategię postępowania wobec problemu przemocy w rodzinie, zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i edukowanie osób stosujących przemoc oraz korygowanie agresywnych postaw i zachowań.

I. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY

1. Definicja przemocy

Przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

2. Cechy charakterystyczne przemocy

A) Przemoc:

- **jest intencjonalna**, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- **siły są nierówne** – ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy,
- **narusza prawa i dobra osobiste** – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności i szacunku, itp.)
- **powoduje cierpienie i ból** – sprawca narusza zdrowie fizyczne i psychiczne ofiary, narażając je na poważne szkody, włącznie z utratą życia. Ból i cierpienie sprawiają, że ofiara ma mniejsze zdolności samoobrony.

B) Charakterystyka ofiar przemocy:

- niska samoocena
- wysoka zależność od partnerów
- niepokój i depresja
- izolacja społeczna
- poczucie winy
- podporządkowanie się
- nieracjonalne poczucie lojalności
- zniekształcone ambicje
- nadużywanie alkoholu i narkotyków.

C) Przyczyny pozostawania w relacjach opartych na przemocy:

- wyuczona bezradność
- negatywny obraz siebie
- zbyt wielkie trudności ekonomiczne w wyniku odejścia z domu
- niemożność samodzielnego radzenia sobie
- trudności ze znalezieniem pracy i nawiązaniem nowych przyjaźni
- „dzieci potrzebują ojca”
- społeczne napiętnowanie rozwódek
- „mąż się zmieni”.

D) Charakterystyka sprawców przemocy:

- niska samoocena i poczucie niedostosowania
- poczucie izolacji i braku wsparcia społecznego
- brak umiejętności społecznych i asertywności
- zaburzenia psychiczne, takie jak lęk, depresja

- nadużywanie alkoholu i/lub narkotyków
- słaba kontrola impulsów i zachowania antyspołeczne
- zaborczość, zazdrość, lęk przed porzuceniem
- zrzucanie winy na innych, podsycanie sporów, okazywanie agresji i przemocy w odpowiedzi na prowokację
- brak empatii w stosunku do zależnej ofiary, co może być uwarunkowane złym stanem zdrowia fizycznego lub psychicznego, problemami seksualnymi lub uszkodzeniami w czasie życia płodowego bądź okołoporodowymi
- przeniesienie złości spowodowanej niezadowolaniem z pracy, stresem w pracy lub niedawnymi, niekorzystnymi wydarzeniami życiowymi /np. separacja z małżonkiem, śmierć rodzica lub dziecka/
- problemy społeczno-ekonomiczne, takie jak bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, trudności finansowe
- doświadczanie przemocy w dzieciństwie
- stosowanie przemocy, groźby lub używanie broni.

3. Rodzaje przemocy

Ze względu na strategię działania przyjętą przez sprawcę wyodrębnia się:

- **przemoc fizyczną** - sprawca używa siły, powoduje uszczerbek na zdrowiu; przyjmuje ona postać popychania, uderzania, policzkowania, szarpania, potrząsania, kopania, duszenia, bicia otwartą dłońią, pięścią lub przedmiotami;
- **przemoc psychiczną** – sprawca podejmuje działania w celu obniżenia u ofiary poczucia własnej wartości, wywołuje u ofiary stany lękowe i depresyjne np. poprzez wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, stosowanie gróźb, szantażowanie;
- **przemoc seksualną** – do której zaliczamy wymuszanie różnego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, np. nieakceptowane pieszczoty, praktyki seksualne, seks z osobami trzecimi, sadyistyczne formy współżycia, zgwałcenie czy wymuszony stosunek płciowy w ramach związku;
- **przemoc ekonomiczną** – np. utrzymywanie osoby zależnej w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie pracy zawodowej, nie dawanie wystarczającej ilości środków finansowych na prowadzenie gospodarstwa domowego, odbieranie zarobionych pieniędzy, okradanie;
- **przemoc w wymiarze społecznym** – zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych;
- **zaniedbanie** – to zjawisko społeczne, które odnosi się do relacji dziecko – rodzic. Będzie to ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka. Objawami zaniedbania są np.: głód, zaburzony rozwój fizyczny, zaniedbany wygląd, brak opieki lekarskiej, pozostawienie dziecka bez opieki, zmęczenie, apatia, bierność.

4. Cykle przemocy w relacjach osób dorosłych

Przemoc domowa zazwyczaj nie jest czynem jednorazowym. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię. Przemoc domowa zwykle powtarza się według zauważalnych prawidłowości. Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych (drobne nieporozumienia, błahostki, agresja). W tej fazie sprawca jest napięty i stale poirytowany. Każdy drobiazg wywołuje jego złość, często robi awanturę, może zacząć więcej pić, przyjmować narkotyki lub inne substancje zmieniające świadomość. Może poniżać ofiarę, poprawiając swoje samopoczucie. Prowokuje kłótnie i staje się coraz bardziej niebezpieczny. Sprawia wrażenie, że nie panuje nad swoim gniewem. Ofiara stara się jakoś opanować sytuację - uspokaja go, spełnia wszystkie zachcianki, wywiązuje się ze wszystkich obowiązków. Często przeprasza sprawcę. Ciągłe zastanawia się nad tym, co może zrobić, aby poprawić mu humor, uczynić go szczęśliwym i powstrzymać przed wyrządzeniem krzywdy. Niektóre ofiary w tej fazie mają różne dolegliwości fizyczne, jak bóle żołądka, bóle głowy, bezsenność, utratę apetytu. Inne wpadają w apatię, tracą energię do życia, lub stają się niespokojne i pobudliwe nerwowo. Jest to wynik narastania napięcia, które po pewnym czasie staje się nie do zniesienia. Zdarza się, że ofiara wywołuje w końcu awanturę, żeby „mieć to już za sobą”.

- **faza ostrej przemocy** - następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji. W tej fazie sprawca staje się gwałtowny. Wpada w szal i wyładowuje się. Eksplozję wywołuje zazwyczaj jakiś drobiazg, np. lekkie opóźnienie posiłku. Skutki użytej przemocy mogą być różne - podbite oko, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienie, śmierć. Ofiara stara się zrobić wszystko, żeby go uspokoić i ochronić siebie. Zazwyczaj, niezależnie od tego jak bardzo się stara, wściekłość sprawcy narasta coraz bardziej. Czuje się bezradna, bo ani przekonywanie sprawcy, ani bycie miłą/miłym, ani unikanie,

ani biernie poddawanie się mu nie pomaga i nie łagodzi jego gniewu. Po zakończeniu wybuchu przemocy, ofiara jest w stanie szoku. Nie może uwierzyć, że to się naprawdę stało. Odczuwa wstyd i przerażenie. Jest oszołomiona. Staje się apatyczna, traci ochotę do życia, odczuwa złość i bezradność.

- **faza miodowego miesiąca** - jest to faza skruchy i okazywania miłości. Sprawca na nowo uwodzi ofiarę, przeprosza, obiecuje poprawę, jest uczynny i miły, jednak bez specjalistycznej pomocy kończy się to nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy. Przemoc z czasem się nasila, za każdym razem zarówno zachowanie sprawcy, jak i skutki są coraz bardziej dotkliwe. Trzecia faza tzw. „miodowego miesiąca” jest coraz krótsza, staje się zaledwie tygodniową czy kilkudniową przerwą. Gdy sprawca wyładował już swoją złość i wie że posunął się za daleko nagle staje się inną osobą. Szczerze żałuje za to, co zrobił, okazuje skruchę i obiecuje, że to się nigdy nie powtórzy. Stara się znaleźć jakieś wytłumaczenie dla tego, co zrobił i przekonuje ofiarę, że to był jednorazowy, wyjątkowy incydent, który już się nigdy nie zdarzy. Sprawca okazuje ciepło i miłość. Staje się znowu podobny do tego, jaki był na początku znajomości. Zachowuje się jakby przemoc nigdy nie miała miejsca. Rozmawia z ofiarą, dzieli się swoimi przeżyciami, obiecuje, że nigdy już jej nie skrzywdzi. Dbą o ofiarę, spędza z nią czas i utrzymuje bardzo satysfakcjonujące kontakty seksualne. Sprawca i ofiara zachowują się jak świeżo zakochana para. Ofiara zaczyna wierzyć w to, że partner/partnerka się zmienił/a i że przemoc była jedynie incydentem. Życie we dwoje wydaje się piękne i pełne nadziei. Ale faza miodowego miesiąca przemija i znowu rozpoczyna się faza narastania napięcia. Zatrzymuje ona ofiarę w cyklu przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą faza miodowego miesiąca jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu jest zazwyczaj gwałtowniejsza.

II. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIELE PRAWA

1. Dokumenty międzynarodowe

Przemoc w rodzinie ujmowana w kontekście łamania praw człowieka, jako ważnego problemu społecznego, znalazło odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych, zalecających podejmowanie wszelkich niezbędnych działań w celu eliminacji przemocy i ochrony ofiar. Należą do nich:

- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 roku,
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku,
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI)),
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C 110/15).

2. Podstawy prawne w Polsce

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2020 swe uwarunkowania prawne ma przede wszystkim w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) oraz w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Inne akty prawne niezbędne do realizacji Programu to:

- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59 ze zm.),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r., Nr 88 poz. 553 ze zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.).

3. Podmioty w powiecie i zakres ich zadań w odniesieniu do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

A) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – jako jednostka organizacyjna powiatu powołana do realizacji określonych zadań, odpowiedzialna jest za całość zadań samorządu powiatowego wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zwanej dalej „ustawą”. PCPR udziela ofiarom przemocy w rodzinie bezpłatnej pomocy, w szczególności w postaci poradnictwa psychologicznego, prawnego, pedagogicznego i socjalnego.

B) Policja – przedstawiciele policji wchodzi w skład zespołu interdyscyplinarnego, tworzonego przez gminę w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie. Policja podejmuje i realizuje procedurę „Niebieskiej Karty”. Funkcjonariusz policji wspólnie z pracownikiem socjalnym, a także lekarzem, lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką, podejmuje decyzję o odebraniu dziecka z rodziny, w razie powzięcia podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.

C) Sąd i prokuratura – w skład zespołu interdyscyplinarnego, o jakim mowa wyżej, wchodzi kuratorzy sądowi, ale mogą wchodzić także przedstawiciele prokuratury. Na wniosek osoby dotkniętej przemocą, sąd w rybie nieprocesowym, rozpatruje sprawę opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy. Sąd zobowiązuje sprawców przemocy do uczestnictwa w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych.

D) Ośrodki pomocy społecznej – realizują zadania gmin określone w ustawie. Podejmują i realizują procedurę „Niebieskiej Karty”. Pracownicy socjalni podejmują i realizują decyzje o odebraniu dziecka z rodziny w razie powzięcia podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.

E) Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych – przedstawiciele gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych również wchodzi w skład zespołu interdyscyplinarnego. Realizują procedurę „Niebieskiej Karty”, współpracują z powiatowym centrum pomocy rodzinie w realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych.

F) Organizacje społeczne – przedstawiciele organizacji społecznych posiadających w swoich statutach zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie lub w zakresie pomocy społecznej wchodzi w skład zespołu interdyscyplinarnego. Organizacje mogą też realizować, w drodze powierzenia lub wsparcia, zadania powiatu określone w ustawie.

G) Inne podmioty – w zależności od potrzeb w związku z realizacją zadań określonych w ustawie, zaangażowane mogą lub muszą być inne podmioty (np. działające w oświacie lub ochronie zdrowia). I tak np. przedstawiciel Służby Zdrowia podejmuje wspólnie z pracownikiem socjalnym i funkcjonariuszem policji, decyzję o odebraniu dziecka z rodziny w razie powzięcia podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.

4. Charakter pomocy udzielanej osobie dotkniętej przemocą w rodzinie

Osoba dotknięta przemocą w rodzinie ma prawo do bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem;
- 4) uzyskania bezpiecznego schronienia;
- 5) badania lekarskiego oraz uzyskania stosownego zaświadczenia lekarskiego;
- 6) pomocy w uzyskaniu mieszkania jeśli nie ma tytułu prawnego do lokalu zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy.

Zadania samorządu powiatowego wynikające z ustawy.

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej;
- 5) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 6) opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

5. Interwencja kryzysowa

Interwencję kryzysową rozumiemy jako metodę systemowego, interdyscyplinarnego, wielowątkowego oddziaływania na osobę w kryzysie, dostarczającą wszechstronnego wsparcia i wielostronnej pomocy: psychologicznej, materialno-bytowej, prawnej, społecznej, medycznej, informacyjnej i innej. Celem interwencji kryzysowej jest spowodowanie odzyskania, przez osobę w kryzysie, zdolności do jego samodzielnego pokonania.

Interwencja kryzysowa jest świadczeniem niepłatnym z pomocy społecznej, kierowanym do wszystkich osób i rodzin, bez względu na posiadany przez nich dochód i nie wymagającym wydania decyzji administracyjnej (art. 106 ust 2 ustawy o pomocy społecznej).

Cele interwencji kryzysowej to:

- złagodzenie objawów reakcji kryzysowej,
- przywrócenie równowagi psychicznej,
- zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny,
- przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie.

Cechami interwencji kryzysowej jest:

- udzielanie pomocy jak najszybciej po wydarzeniu kryzysowym,
- intensywność kontaktów,

- elastyczność oddziaływań,
- mobilizowanie naturalnego systemu wsparcia,
- kompleksowa odpowiedź na potrzeby osoby w kryzysie.

Zadaniem osób i instytucji zajmujących się interwencją kryzysową jest możliwie jak najszybsze opanowanie kryzysu, a nie rozwiązywanie problemów powstałych przed sytuacją kryzysową. Po zastosowaniu interwencji kryzysowej można zaproponować również inne formy interwencji, np. poradnictwo kryzysowe, psychoterapię, terapię krótkoterminową lub długoterminową.

III. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

1. Prewencja I, II i III stopnia

Prewencja pierwszego stopnia, dotycząca podstawowej zmiany. Działania w ramach prewencji pierwszego stopnia zmierzają do:

- zredukowania przyczyn społecznych powstawania przemocy np.: ubóstwo, brak równości, alkoholizm itp.,
- włączania rodzin w sieć kontaktów z krewnymi lokalną społecznością dla przeciwdziałania ich izolacji,
- przełamanie cyklu przemocy w rodzinach poprzez uczenie takich metod kontrolowania dzieci, które nie wymagają stosowania przemocy,
- eliminowanie norm, które usprawiedliwiają przemoc w społeczeństwie i w rodzinie jak np. sceny przemocy w mediach.

Prewencja drugiego stopnia polegająca na przewidywaniu, rozpoznawaniu i poprawianiu. Poradnictwo i psychoterapia mogą mieć formę indywidualnego kontaktu, pracy z rodziną lub z grupą.

- Poradnictwo indywidualne ma usprawnić komunikowanie się, poprawić umiejętność w zakresie rozwiązywania problemów, złagodzić depresję.
- Terapia rodzinna ma na celu nawiązanie interakcji w kontekście aktualnej sytuacji. Dokonuje się tu również analizy pełnionych ról po to, by zidentyfikować wszystkie przypadki braku równowagi w relacjach.
- Terapia grupowa – podstawę stanowią instrukcje i ćwiczenia proponowane przez prowadzącego, a wsparcie społeczne od członków grupy funkcjonuje jako wartościowe źródło wzmocnień. Dla osób, które mają trudności z nawiązywaniem kontaktu z ludźmi, przydatne są treningi kompetencji i umiejętności społecznych.

Prewencja trzeciego stopnia: opanowanie i kontrola występującej przemocy oraz terapia. Na poziomie prewencji trzeciego stopnia podejmuje się interwencje wówczas, gdy stwierdzono występowanie przemocy w rodzinie i aktualnie ma ona miejsce. Prewencja trzeciego stopnia ma na celu zmniejszenie ryzyka ponawiania urazów fizycznych i szkód psychicznych, by zminimalizować niebezpieczeństwo uszkodzenia, upośledzenia lub śmierci ofiary. Prewencja trzeciego stopnia dotyczy terapii rodziny, w której dochodzi do przemocy a także panowania i kontrolowania agresywnego zachowania. Dla niektórych prewencja trzeciego stopnia jest zbyt późna, gdyż znęcanie się nad nimi już spowodowało negatywne skutki. Dlatego szczególny nacisk powinno kłaść się na prewencję pierwszego i drugiego stopnia.

2. Programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy

Sprawcy przemocy w rodzinie potrafią skutecznie kamuflować swoje prawdziwe oblicze i manipulować nie tylko swoimi ofiarami, ale także otoczeniem czy osobami próbującymi interweniować. Sprawca wykorzystuje różne strategie do zmniejszenia wagi popełnionych czynów. Dotyczą one głównie sposobu osłabiania lęku i zmniejszania poczucia winy przed popełnieniem czynu zabronionego przez prawo, naganego moralnie, czy osłabiania, a czasem nawet całkowitego wyeliminowania wyrzutów sumienia. Sprawca przemocy musi, także przed samym sobą usprawiedliwić swoje postępowanie. Z czasem zaczyna wierzyć w wymyślone przez siebie motywy postępowania, a gdy sprawa wyjdzie na jaw zaczyna również przekonywać innych do swoich racji. Dotychczasowe działania zmierzające do pomocy rodzinom, w których występuje przemoc, koncentrowały się głównie na pomocy ofiarom; wszelkie działania wobec sprawców miały charakter represyjny, a ich skuteczność nie była zadowalająca. Z doświadczeń wynika, że samo ukaranie sprawcy (skazanie prawomocnym wyrokiem) bardzo rzadko przyczynia się do trwałej zmiany jego zachowania oraz poprawy funkcjonowania w rodzinie. Ponadto pierwszy wyrok orzekany jest zazwyczaj w zawieszeniu i sprawca powraca do środowiska gdzie stosował przemoc. Często też decyduje się wtedy na tzw. działania odwetowe i znęca się nad rodziną ze zdwojoną siłą. Sprawca nie posiada umiejętności zmiany swoich zachowań, zazwyczaj jest wytrenowany w stosowaniu zachowań określanych jako nadużycia wobec innych, często powiela wzorce zachowań osób z najbliższego otoczenia. Dlatego uzasadniona jest taka praca ze sprawcą, która umożliwi mu przyjęcie odpowiedzialności za własne czyny, umożliwi poznanie i zrozumienie destrukcyjnego charakteru przemocy, prowadząc go do zmiany zachowań. Program ma

charakter psychoedukacyjny. W części edukacyjnej koncentruje się na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy. Część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę korzystania ze wsparcia społecznego.

IV. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie (wg danych Komendy Powiatowej Policji w Grajewie za 2011r. i I półrocze 2012r.)

1. Skala zjawiska.

W 2011 roku nastąpił spadek liczby interwencji domowych ogółem oraz nieznaczny spadek liczby interwencji domowych dot. przemocy w rodzinie w porównaniu do roku 2010.

Procentowy udział interwencji domowych dot. przemocy w rodzinie w liczbie interwencji domowych ogółem kształtuje się następująco: w 2007 r. – 38,9% a w 2008 r. – 20,9%, a w 2009 r. – 24,7 % , w 2010 r. – 52,8%, w 2011r. – 56,1% co wskazuje na wzrost liczby interwencji dot. przemocy domowej w ogólnej liczbie wszystkich interwencji domowych w ostatnich latach.

Tabela: Interwencje dot. przemocy domowej.

	Liczba interwencji – domowych ogółem	Liczba interwencji dot. przemocy domowej	% udział
2007 r.	688	268	38,9%
2008 r.	913	191	20,9%
2009 r.	627	155	24,7%
2010 r.	439	232	52,8%
2011 r.	378	212	56,1%

W 2011 roku nastąpił spadek liczby postępowań wszczętych z art. 207 kk ogółem oraz liczby przestępstw stwierdzonych w tej kategorii.

Przestępstwa stwierdzone z art. 207 kk stanowią 1,8% liczby wszystkich przestępstw stwierdzonych na terenie powiatu grajewskiego. We wszystkich przypadkach prowadzenia postępowań przygotowawczych z art. 207 kk prowadzona była procedura tzw. „Niebieskiej Karty”.

Tabela .Przestępstwo znęcania się – postępowania wszczęte i zakończone oraz wykryte.

	wszczęte	stwierdzone	wykryte
2007 r.	25	25	25
2008 r.	18	14	14
2009 r.	32	26	26
2010 r.	34	29	29
2011 r.	26	17	27

Tabela: Przestępstwa z art. 207§ 1 kk w których prowadzona była procedura „NK”.

Przestępstwa z art. 207§ 1 kk	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
wszczętych	11	3	8	25	26
stwierdzonych	6	2	6	17	17
zakończonych	9	5	7	22	27

Miejsce popełnienia

Najwięcej interwencji dot. przemocy w rodzinie przeprowadzono w mieście (ok. 56,6% interwencji). Natomiast na wsi interwencje te stanowią około 43,4 %.

Tabela: Miejsce interwencji

	Miejsce interwencji dot. przemocy w rodzinie			
	miasto	% udział	wieś	% udział
2007 r.	196	73,13%	72	26,87%
2008 r.	127	66,49%	64	33,51%
2009 r.	101	65,16%	54	34,84%
2010 r.	129	55,60%	103	44,40%
2011 r.	120	56,60%	92	43,40%

Osoby doznające przemocy i stosujące przemoc – dane z interwencji.

Analiza danych z interwencji domowych wskazuje, iż, wraz ze spadkiem liczby interwencji wobec przemocy w rodzinie nastąpiły analogiczne spadki w liczbie osób pokrzywdzonych o 78 osób i spadek liczby sprawców o 18 osób. Największą liczbę osób doznających przemocy stanowią **kobiety** (w 2011 r. – 62,5%, w 2010 r. – 50,5%, w 2009 roku 55, 5%, w 2008 r. – 55, 3% i w 2007 r. – 68, 5%,) i **dzieci do 13 r. ż.** (w 2011 r. – 17,6%, w 2010 r. – 24,1%, w 2009 roku 30,41%, w 2008 r. – 27,6%, a w 2007 r. – 15,0%). Najliczniejszą grupę osób stosującą przemoc to mężczyźni (w 2011 r. – 93,1%, w 2010 r. – 95,8%, w 2009 r. 97,45%, 2008 r. – 96,8% w 2007 r. – 97,4%). Ponadto z ogólnej analizy stanu trzeźwości sprawców przemocy można stwierdzić iż odnotowano spadek liczby nietrzeźwych sprawców (w 2011 r. – 63,1%, w 2010 r. – 63,4%, w 2009 roku – 86,0% znajdowało się pod wpływem alkoholu, w 2008 roku – 86,9%, a w 2007 roku 95,53%).

Tabela: Osoby doznające przemocy w rodzinie – dane z interwencji

	Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej ogółem, z tego:			
	kobiety	mężczyźni	małoletni do lat 13	małoletni od 13 r. ż. do 18 r. ż.
2007 r.	352			
	241	28	53	30
2008 r.	329			
	182	16	91	40
2009 r.	263			
	146	9	80	28
2010 r.	414			
	209	43	100	62
2011 r.	336			
	210	38	59	29

Tabela: Osoby stosujące przemoc w rodzinie – dane z interwencji.

	Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, z tego:	Liczba sprawców przemocy domowej zatrzymanych ogółem, z tego:
--	--	---

	kobiety	mężczyźni	nieletni	kobiety	mężczyźni	nieletni
2007 r.	269			137		
	7	262	0	1	136	0
2008 r.	191			108		
	5	185	1	1	107	0
2009 r.	157			86		
	4	153	0	1	85	0
2010 r.	235			118		
	14	220	1	5	113	0
2011 r.	217			122*		
	14	202	1	3	119	0

*W związku z niemożliwością wygenerowania raportu końcowego z bazy KSIP; dane zostały policzone „ręcznie”, z czym wiąże się ryzyko błędu.

Tabela: Udział nietrzeźwych sprawców przemocy domowej w ogólnej liczbie sprawców przemocy.

	Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu, z tego:			Liczba sprawców przemocy domowej przewiezionych do PDOZ do wytrzeźwienia, z tego:		
	kobiety	mężczyźni	nieletni	kobiety	mężczyźni	nieletni
2007 r.	257			137		
	3	254	0	1	136	0
2008 r.	166			108		
	1	165	0	1	107	0
2009 r.	135			86		
	2	133	0	1	85	0
2010 r.	149			118		
	5	144	0	5	113	0
2011 r.	137			110		
	5	132	0	3	107	0

Liczbę informacji przesłanych do instytucji pomocowych w ostatnich pięciu latach przedstawi poniższa tabela:

Tabela: Informacje przesłane do instytucji pomocowych.

Informacje przesłane do instytucji pomocowych	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Ośrodki pomocy społecznej	0	26	24	163	172
MKRPA i GKRPA	61	37	14	22	56
Placówki służby zdrowia	0	0	0	0	0
Placówki szkolno - wychowawcze	0	0	0	5	5
Organizacji pozarządowych	0	1	0	0	0
Innych	1	36	64	259	270 ¹
Razem	62	100	102	449	503

¹ Liczba dotyczy informacji przesłanych do Sądu Rodzinnego i do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

2. Inicjatywy oraz współpraca z podmiotami pozapolicyjnymi, działania profilaktyczne Policji, współpraca z instytucjami, organizacjami działającymi w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2006 – 2011.

- dzielnicowi w ramach realizacji procedury „Niebieska karta” wizytowali rodziny, w których stwierdzono przemoc - sytuację konfliktową (była przeprowadzana interwencja). Przeprowadzali rozmowy profilaktyczne, informowali ofiary przemocy o możliwościach uzyskania pomocy od różnych instytucji. Kierowali wnioski o leczenie odwykowe sprawców przemocy domowej do MKRPA i GKRPA. (Niektóre osoby kierowały wnioski o leczenie odwykowe swoich członków rodziny bezpośrednio do Komisji po uprzednim pouczeniu ich o takiej możliwości przez dzielnicowych). Ponadto informowali instytucje pomocowe tj. PCPR, MOPS/GOPS oraz Sąd. (Zmiana przepisów dot. procedury „Niebieska karta” wprowadzona z dniem 3 października 2011 r. spowodowała, iż zadania do realizacji przez dzielnicowych, np. częstotliwość wizyt ustalał lokalny zespół interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie),

- zaktualizowano i rozpropagowano wykaz placówek pomocowych w sytuacjach związanych z występowaniem przemocy rodzinie oraz choroby alkoholowej,

- w ramach „Tygodnia Pomocy Ofiarom Przestępstw” organizowano tzw. **„Punkty informacyjno – konsultacyjne dla ofiar przemocy”**, w ramach których wyznaczeni przedstawiciele różnych instytucji tj. Policji, Sądu, PCPR-u, MOPS-u, udzielali porad oraz pomocy prawnej ofiarom przemocy - osobom zgłaszającym się; przekazywano ulotki informacyjne pn. „Zostałem pokrzywdzony przestępstwem. I co dalej...?”

- propagowano ideę bezpłatnej infolinii „Telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży 116 – 111” oraz telefonu dla osób przeżywających kryzys 116 123, telefonu zaufania dla ofiar dotkniętych przemocą 801 109 801 oraz 801 120 002 („niebieska linia”) poprzez przekazywanie inf. na ten temat na spotkaniach z młodzieżą, oraz poprzez umieszczenie informacji o infolinii na stronie internetowej KPP w Grajewie,

- przyłączono się do Międzynarodowej kampanii **„16 dni Przeciw Przemocy wobec Kobiet”**, która rozpoczęła się 25 listopada (Międzynarodowym Dniem Przeciwko Przemocy Wobec Kobiet), a kończyła 10 grudnia (Międzynarodowym Dniem Praw Człowieka), w ramach której opracowany został materiał informacyjny w postaci ulotek dot. przedmiotowej problematyki. Materiał ten umieszczono w punkcie recepcyjnym KPP oraz na stronie KPP i przesłano do administratorów lokalnych stron internetowych,

- przeprowadzono 4 spotkania z młodzieżą dot. zjawiska przemocy w rodzinie.

W okresie od 01-01-2012 do 30-06-2012 roku w KPP w Grajewie:

1) Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A” – 68, z tego:

- liczba formularzy wszczynających procedurę - 61

- liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury - 7

2) Liczba formularzy „Niebieska Karta – A” według miejsca zamieszkania osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą – 68, z tego:

-miasto 34

- wieś - 34

3) Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą – 145, z tego:

Kobiet - 67

- do 65 roku życia - 59

- od 66 roku życia - 8

mężczyzn - 4

- do 65 roku życia - 4

- od 66 roku życia - 0

małoletnich - 74

4) Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie – 69, z tego:

kobiet - 3

mężczyzn - 66

nieletnich - 0

3. Wnioski.

- analiza dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie na terenie podległym KPP w Grajewie wskazuje na spadek liczby interwencji dot. przemocy w rodzinie w porównaniu do lat ubiegłych, spadek liczby pokrzywdzonych przemocą w rodzinie, spadek liczby sprawców przemocy

domowej, przy jednoczesnym wzroście liczby interwencji dot. przemocy domowej w ogólnej liczbie wszystkich interwencji domowych w ostatnich latach.

- nastąpił spadek liczby postępowań wszczętych oraz czynów stwierdzonych z art. 207 kk w porównaniu do roku poprzedniego,
- we wszystkich postępowaniach przygotowawczych z art. 207 kk, w rodzinach wdrożona była jednocześnie procedura NK,
- wzrosła liczba informacji przesłanych do instytucji pomocowych, co świadczyć może o zwiększeniu interdyscyplinarnej współpracy pomiędzy instytucjami pozapolicyjnymi,
- przedsięwzięcia i inicjatywy podejmowane w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny być kontynuowane i doskonalone (upowszechnienia konieczności zgłaszania tego rodzaju czynów poprzez zintensyfikowanie współpracy z lokalnymi mediami),
- sugestia: sformułowanie szczegółowych wytycznych dot. realizacji procedury NK przez funkcjonariuszy poszczególnych pionów (będących wyjaśnieniem wątpliwości formułowanych przez jednostki terenowe Policji, przed wdrożeniem nowych przepisów dot. stosowania procedury NK).

V. ZASADY FINANSOWANIA PROGRAMU

Program będzie finansowany z budżetu Starostwa Powiatowego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie, Ośrodków Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji, samorządów gminnych oraz innych jednostek organizacyjnych zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie

A. Założenia ogólne

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi integralną część całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzupełnia różne formy interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec tych osób.

Niezbędne jest wobec tego podjęcie na zasadzie partnerstwa współpracy z lokalnymi samorządami, Policją, Sądem, Prokuraturą, ośrodkami pomocy społecznej i innymi podmiotami pracującymi na rzecz rodziny.

Przemoc w rodzinie to jeden z poważniejszych problemów społecznych w Polsce. Również w Powiecie Grajewskim istnieje ogromna potrzeba przeciwdziałania przemocy w rodzinie mającego na celu edukację otoczenia, wsparcie moralne i finansowe oraz mobilizowanie lokalnych władz do działań pomocowych na rzecz ofiar i sprawców przemocy.

B. Cel główny programu - powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie

Głównym założeniem programu jest pomoc sprawcom w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez edukację mającą na celu:

- uświadomienie sprawcy czym jest przemoc,
- uzyskanie przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- rozpoznanie przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe,
- opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającego użycia siły i przemocy,
- nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez agresji,
- naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych,
- naukę umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć.

Priorytet: ochrona bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych przez sprawcę przemocy.

Zadanie: oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie grajewskim.

Działania:

1. Oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc poprzez edukację ukierunkowaną na zmianę zachowań i samokontrolę agresywnych zachowań.
2. Praktyczne ćwiczenia edukacyjne dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych mających na celu zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc, zmniejszające ryzyko dalszego stosowania przemocy oraz zwiększenie zdolności do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie.
3. Monitorowanie zachowań związanych z przemocą u osób uczestniczących w programie w trakcie jego trwania i po zakończeniu.

4. Współpraca z instytucjami i podmiotami, które kierowały uczestników do programu:

- udzielanie informacji o zakwalifikowaniu do programu,
- po 2 miesiącach trwania programu- informacja o uczestnictwie,
- po zakończeniu programu- informacja o efektach edukacyjnych.

C. Nabór i selekcja uczestników programu

1. Ścisła współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie (zwanego dalej „Centrum”) jako koordynatora działań z instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie (głównie z sądami, prokuraturą, policją, poradnią uzależnień, komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodkami pomocy społecznej).

2. Wytypowanie przez ww. instytucje uczestników do programu i zgłoszenie do Centrum.

3. W programie nie mogą uczestniczyć następujące osoby:

- chorzy psychicznie,
- nałogowi hazardziści,
- uzależnieni od alkoholu i narkotyków, którzy nie przeszli podstawowego cyklu terapii,
- osoby, które nie są sprawcami przemocy.

Osoby stosujące przemoc w rodzinie, wobec których zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu i narkotyków, w pierwszej kolejności będą kierowane na terapię uzależnień.

Etapy kwalifikacji:

I. Diagnoza osobowości oraz stanu psychicznego kandydata przez psychologa-wyeliminowanie osób z poważnymi zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz z zaburzeniami osobowości pogranicznej.

II. Rozpoznanie indywidualnej sytuacji obejmuje:

- Wstępne rozpoznanie diagnostyczne, w którym należy określić:
 - rzeczywiste okoliczności skierowania do programu,
 - określenie czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc,
 - najgroźniejsze i typowe formy i okoliczności przemocowych zachowań,
 - aktualną sytuację rodzinną i zawodową,
 - cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej.
- Pogłębioną diagnozę, która może dotyczyć w szczególności:
 - historii relacji, w których występuje przemoc oraz poprzednich wniosków,
 - historii interwencji związanych z przemocą,
 - historii pomocy medycznej i psychoterapeutycznej w zakresie zaburzeń psychicznych,
 - doświadczeń związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków,
 - historii agresywnych i przemocowych zachowań w innych sytuacjach życiowych,
 - kontaktów z wymiarem sprawiedliwości,
 - historii edukacyjno-zawodowej,
 - charakterystyki szczegółowej zachowań i postaw przemocowych.

III. Podpisanie kontraktu przez uczestnika programu.

IV. Zakwalifikowanie do odpowiedniego typu grupy.

Realizacja programu uwzględnia specyfikę różnych grup sprawców przemocy:

- osoby, które w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie, którym sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary zobowiązując do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym,
- osoby stosujące przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków prowadzonej w zakładach opieki zdrowotnej – w tym przypadku programy korekcyjno-edukacyjne mogą stanowić uzupełnienie podstawowej terapii,
- osoby, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym, w wyniku osobistej decyzji podejmowanej w związku z ich kontaktem z instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

D. Formy realizacji programu

Przeprowadzanie sesji indywidualnych i grupowych odbywa się przez osoby z uprawnieniami do realizacji programu.

1. Sesja indywidualna kwalifikująca do programu – 2 sesje – po 2 godz. na osobę
2. Organizowanie i prowadzenie sesji grupowych:
 - a) 15 spotkań grupowych po 4 godziny zajęciowe – 60 godzin;
 - b) 3 godz. dla realizatora szkolenia na koordynację szkolenia i sprawy organizacyjne.
3. Łącznie szkolenie obejmuje – 80 godz.
4. W razie potrzeby sesja wyjazdowa – wizyta w miejscu zamieszkania uczestników szkolenia – 2 godz. na osobę.
5. Zajęcia w małych grupach do 10 osób, raz w tygodniu, w uzasadnionych przypadkach do 2 razy w tygodniu.

6. Osoby prowadzące spotkania indywidualne i grupowe prowadzą ewidencję obecności i dziennik pracy.

E. Reguły uczestnictwa w programie

1. Uczestnictwo w programie jest oddziaływaniem korygującym niepożądane i szkodliwe zachowanie.

2. Warunkiem uczestnictwa osoby w programie jest:

- uznanie przez nią faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie,
- systematyczna obecność na zajęciach,
- bezpieczne i zgodne z zasadami współżycia społecznego zachowanie w trakcie uczestnictwa w zajęciach oraz w innych miejscach pobytu.

3. Szczegółowe reguły uczestnictwa zawarte są w kontraktach podpisywanych przez uczestników.

4. Osoby, których uczestnictwo wynika z ich osobistej decyzji, są objęte ochroną danych osobowych, z wyłączeniem możliwości informowania instytucji i organizacji, które skierowały do programu oraz członków rodziny.

5. W trakcie realizacji programu, w którym uczestniczą osoby aktualnie kontaktujące się z członkami własnej rodziny następuje okresowe monitorowanie zachowań i rzeczywistej sytuacji w rodzinie.

Sankcje

1. W przypadku osób, których uczestnictwo związane jest z realizacją obowiązku nałożonego przez Sąd w trybie art. 72 § 1 pkt 8, uchylenie się od udziału w programie może spowodować zarządzenie wykonania kary zgodnie z art. 75 § 2 Kodeksu Karnego.

2. W przypadku osób kierowanych przez inne instytucje sankcje za uchylenie się od udziału w programie winny być zawarte w kontraktach socjalnych bądź innych dokumentach zobowiązujących do uczestnictwa w programie.

F. Zawartość merytoryczna programu

1. Oddziaływania edukacyjne.

2. Praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą.

3. Rozwijanie umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.

4. Sesje indywidualne kwalifikujące do programu.

5. Sesje grupowe:

L.P.	Tematy zajęć korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy	Liczba godzin
1.	Definiowanie zachowań bez przemocy i analizowanie używania przemocy	4
2.	Przemoc - definicja	4
3.	Formy przemocy emocjonalnej	4
4.	Przemoc jako sposób kontroli	4
5.	Zastraszenie, zachowania niezastraszające	4
6.	Definiowanie szacunku i analizowanie przemocy emocjonalnej	4
7.	Relacje międzyludzkie	4
8.	Równość i partnerstwo w relacjach	4
9.	Komunikacja w relacjach	4
10.	Samopoznanie jako droga do rozwoju człowieka	4
11.	Umiejętność korzystania z pomocy w celu rozwijania i doskonalenia własnej osobowości.	4

G. Spodziewane efekty

Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie.

H. Realizator

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie.

I. Harmonogram realizacji „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2020”.

Cele szczegółowe	Zadania do realizacji	Działania	Realizatorzy	Terminy
1. Podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie	1.1. Uwrażliwianie społeczności lokalnej wobec problematyki przemocy w rodzinie i upowszechnianie informacji na temat : · zjawisk przemocy domowej, · możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie, · ochrony przed przemocą domową,	1.1.1. Zamieszczanie informacji na stronach internetowych instytucji samorządowych 1.1.2. Publikacja artykułów w lokalnej prasie 1.1.3. Organizacja konferencji na szczeblu lokalnym 1.1.4. Współudział w debatach społecznych 1.1.5. Popularyzacja założeń tworzonego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz działań podejmowanych w ramach realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 1.1.6. Opracowanie materiałów informacyjnych tj. ulotek, informatorów, poradników i rozpowszechnienie ich w miejscach użyteczności publicznej.	Jednostki samorządu, szkoły	Realizacja ciągła 2012/2020
	1.2. Realizacja kampanii społecznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, propagujących konstruktywne formy współżycia w rodzinie.	1.2.1. Organizowanie lokalnych kampanii społecznych kierowanych do osób doświadczających przemocy w rodzinie, świadków przemocy oraz osób stosujących przemoc 1.2.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w realizacji akcji edukacyjnych i kampanii mających na celu zmianę świadomości społecznej w obszarze przemocy w rodzinie 1.2.3. Udział w kampaniach o zasięgu ponadlokalnym.	Jednostki samorządu, szkoły	Realizacja ciągła 2012/2020
	1.3. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie ze stresem i agresją.	1.3.1. Prowadzenie zajęć wychowawczych 1.3.2. Wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu sprzyjających zachowaniom nieagresywnym modelującym właściwe zachowania 1.3.3. Opracowanie i realizacja innowacyjnych programów szkolnych w zakresie profilaktyki i prewencji przemocy realizowanych na terenie szkół 1.3.4. Prowadzenie zajęć wychowawczych i zajęć informacyjno-edukacyjnych w placówkach oświatowych 1.3.5. Promowanie mediacji rodzinnych jako formy rozwiązywania sytuacji konfliktowych.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, pedagodzy szkolni, wychowawcy, Policja, PCPR, ośrodki pomocy społecznej	Realizacja ciągła 2012/2020
2. Utworzenie systemu wspierania rodzin w sytuacjach	2.1 Rozwój infrastruktury pomocy instytucjonalnej w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	2.1.1. Kontynuacja porozumień z powiatem ełckim w sprawie możliwości kierowania mieszkańców powiatu grajewskiego do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Nowej Wsi Ełckiej.	Samorząd powiatowy, PCPR	Realizacja ciągła 2012/2020

kryzysowych				
	2.2. Tworzenie grup samopomocowych oraz zespołów interdyscyplinarnych ds. przemocy w rodzinie, działających w obszarze poradnictwa specjalistycznego w tym rodzinnego	2.2.1. Powołanie zespołów interdyscyplinarnych działających w każdej gminie w powiecie 2.2.2. Doskonalenie i szkolenie kadr zawodowych pracujących na rzecz rodzin będących w kryzysie.	Samorządy gmin i powiatu, Ośrodki pomocy społecznej, PCPR, Policja, Zespół Kuratorów,	Realizacja ciągła 2012/2020
	2.3. Inicjowanie i realizowanie programów psychoedukacyjnych oraz terapii, kierowanych do dzieci, które są ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie oraz ich opiekunów.	2.3.1. Prowadzenie pomocy psychologicznej, indywidualnej i grupowej dla dzieci i młodzieży, którzy są ofiarami przemocy domowej 2.3.2. Prowadzenie konsultacji wychowawczych dla rodziców i opiekunów 2.3.3. Organizowanie warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców i opiekunów 2.3.4. Inicjowanie i prowadzenie grup socjoterapeutycznych.	Ośrodki pomocy społecznej, PCPR, samorząd gminny i powiatowy, szkoły.	Realizacja ciągła 2012/2020